דרכי אדם

„אנחנו לא צריכים כסף"

האם שיקרה העדה בעדותה הראשונה או בארבע שבאו אחריה?

„אני רואה שריטה על פניך, את בחורה צעירה וחבל לי עליך, האם מישהו ניסה להשפיע עליך בקשר לעדות של היום?" התובע, סברין (עוזי) שראטר, הוא שועל ותיק ומנוסה. הצעירה השחרחורת והמתולתלת שעמדה על דוכן־העדים נבוכה, ושרוטה לא היתה יריב ראוי לו.

עיניה של הקטינה, בת ה־17, שוטטו הלוך ושוב על־פני השופטים והתובע, ורק לפעמים נעצרו על פניו של משה יתום, הנאשם ברצח. משה יתום הוא החבר של שולה (שם בדוי כי היא קטינה). היא אוהבת אותו, ורוצה להתחתן איתו. לכן באה לבית־המישפט לספר לשופטים: חנה אבנור, משה טלגם ועקיבא אריה הגין, שבלילה מסויים בחודש אפריל הלך משה לישון איתה כרגיל, והתעורר לידה כרגיל, ולכן לא יכול היה לבצע את המעשה המיוחס לו בכתב־האישום.

„היינו בערב אצל חברה, משה לא עובד. אנחנו לא צריכים כסף, כשאנחנו אוכלים אז זה אצל ההורים. באנו הביתה בערך בחצות, ורבנו בגלל חילוקי־דעות על המשך החיים המשותפים שלנו. למשה היה ריח לא טוב מהפה, והוא נרדם עם הבגדים. אני קראתי קצת, ואחר־כך גם אני נרדמתי. בבוקר כשקמתי משה עדיין ישן לידי. השעה היתה 11.30 או 12 כאשר התעוררתי."

„אז מדוע סיפרת במישטרה ש־התעוררת בשעה שתיים בלילה, ולא ראית את משה לידך, ובערך בשעה שבע בבוקר קמת וראית אותו מגיע?" שאל התובע.

„שיקרתי במישטרה". „אני שיקרתי במישטרה, הכל המצאתי מהראש שלי. הם בילבלו אותי, שיגעו אותי, אני לא מבינה בדברים כאלה, הם עשו לי פסיכולוגיה, ורציתי ללכת הביתה. חלק מהדברים שמעתי מהשוטרים שחקרו אותי. היו אולי עשרים שוטרים בחדר, את השעות שתיים ושבע סתם המצאתי מהראש שלי. זיהיתי את הג'ינס, את החולצה, ואת הגרביים והנעליים של משה, שנמצאו בשדה העזוב, אינני יודעת איך הגיעו לשם. אולי היתה פריצה בבית שלנו באותו לילה. נגנבו הרבה דברים. מתי נגנבו? אינני יודעת, אולי בתקופה שהייתי במעצר. בלילה של המקרה לא נעלמו דברים, אולי לא היתה פריצה.

„כן אני גם זיהיתי את מכונית האאודי הלבנה. כי השוטרים אמרו לי שזוהי המכונית העומדת במיגרש־החניה של המישטרה, ראיתי אותה מבעד לחלון, ולכן זיהיתי אותה."

התובע מראה לעדה כי היא סירבה על מכונית האאודי הלבנה ב־17 באפריל, בעוד שהמכונית נתגלתה על־ידי המישטרה רק ב־20 לחודש, אחרי שהנאשם מסר את מקום־הימצאה.

„אז זה בגלל שאני יודעת איזה רכב משה אוהב. אני יודעת שהוא אוהב אאודי".

„את גם יודעת איזה צבע הוא אוהב?" לחץ התובע, והעדה לא השיבה.

משה, חברה לחיים של הקטינה, נאשם בכך שבלילה שבין 15 ה־

(המשך בעמוד 62)

פירסום ראשון של פרוטוקול ועדת־המישנה של הכנסת שגבתה עדות ממפכ"ל המישטרה

המישטרה בסדר - ההערות אשמה

הרצל שפיר: ראשית, הערה אחת בקשר לעיתונות. אני חושב שהעיתונות היתה מצויינת בשלוהימים הראשונים, כאשר היא התבקשה לא לפרסם, למרות שהיה לה מידע.

ב חודש שעבר התקיים בי־דיון הציבורי הראשון בקחי פרשת חטיפתו ורצי־חתו של הילד אורון ירדן. מפכ"ל המישטרה, רב־ניצב הרצל שפיר, מזוזה בשר־הפנים, הד"ר יוסף בורג, ו־שני קצינים מהמטה הארצי, הופיע כפני ועדת־מישנה לי־עניני מישטרה של ועדת־הפנים של הכנסת.

את הישיבה ניהל ח"כ שלמה הילל מהמערך, וכי־דיון השתתפו חברי־הכנסת משה עמאר ויהודה חשאי מהמערך, דב שיינפקי ו־אהוד אולמרט מהליכוד, מר־דכי וירשובסקי מש"ס ובן־ציון רובין ופינחס שיינמן מהמפד"ל. בדיון הצטיירה בצורה ברורה הדרך שבה נקט המפכ"ל: המישטרה חולק על הצורך מלתת לה שבחים על התקופה הזאת. אני חושב שהיא מצדה לא בסדר. אני חושב שהיא מצדה דברים, גם מהאצבע וגם מהשטח. יש חילוקי־דעות האם הטיפול של המישטרה בעיתונות היה טוב ואני מסכים שבנקודה הזאת אנחנו צריכים ללמוד.

יכול להיות שהוא לא היה מספיק טוב, ויש לזה כל מיני גורמים, כולל בעיות אישיות. ניסו להגן על המישפחה. זה לא מצאחן בעיני העיתונאים. המישפחה בכל זאת מודה למישטרה על ההגנה שניתנה לה.

לא הייתי אומר שמישטרת־ישראל הוליכה שולל, אבל מישטרת־ישראל לא ששה לתת נתונים ומידע גם כאשר היה לה. אני חושב שזה לגיטימי. בסך־הכל יש למישטרה מטרה מסויימת — לשחרר את הנחטף ולתפוס את העברין. זה בקשר לעיתונות.

בקשר לדברים שניתן ללמוד, ואין — בהערכת המצב ובהחלטות עקרוניות, אני חושב שהמישטרה לא עשתה מישגה. מישטרת־ישראל נהגה נכון. יחד עם זה, ברובד הראשון, בחטיפה פרופר אמר את זה: מישטרת־ישראל לא היתה ערוכה בראיה העקרונית ובמתודיקה איך לטפל בבעיה כזאת, בבעיה ארצית, שבה אתה צריך להפעיל הרבה כוחות ואמצעים. למרות שמישטרת־ישראל עשתה את הדברים הנכונים, היא עשתה את זה, לענ־יות דעתי, ביותר מדי אמצעים וריכזו מאמץ עודף.

דבר נוסף הם האמצעים. זה לא סוד, בכמה דברים חסרה מישטרת־ישראל אמצעים, שהם אופיניים דווקא למעשי־חטיפה. היא חסרה סוג אמצעים שזה אופייני לסוג כזה של פעולה. האמצעים האלה הם אמצעים שיכולים להיות מתוחכמים. אמצעים לאיתור, לעיקוב, הנגחנים כבר בעולם הגדול. הם עולים הרבה כסף, ולפי הערכתי הם חסרים.

יוסף בורג: יש בצה"ל?

הרצל שפיר: יש בצה"ל, יש בחלק מהמקומות שהם לא צה"ל, כמו שירותי־הביטחון והמוסד. אלה לא דברים שבשמים.

בקשר ללמידת העניין, כבר ב־יום הששי ב־13 בחודש, עשתה מישטרת־ישראל קד"ם, קבוצת דיון מיבצעית, מיוחדת, להפקת הלקחים, את הקד"ם עשינו בשבוע הראשון, ללא קשר עם התוצאות. לקחנו את כל מפקדי המחוזות והתחילו לעבוד. יותר מכך, ב־15 בחודש עבד צוות של המישטרה הארצית במקביל וליד הצוות של מישטרת תל־אביב. בפעם הראשונה בתולדות המדינה שהופעל מחשב המישטרה על תוכנית לאי־סוף נתונים, שהשתלבה בעבודה הזאת והתחילה לתת תוצרת. לולא העבודה הזאת, היה קשה מאוד, לקראת הסוף, לדלות נתונים.

אני רוצה שתדעו דבר נוסף. היו עוד שני אינדיקטורים, שלוא היה האיש נתפס בבנק, היינו עולים עליו, אם כי קצת יותר מאוחר. האחד: טביעות אצבעות; השני: עניין הקולות. גם פה היינו באלמינציה של מיספר דברים.

כדי לנקות את השולחן מכל מיני דברים, כי לי הם קצת כאבו, אומר: היתה קבוצה ראשונה של חקירה שקראנו לה קבוצה א', והיו האשמות מתחת לישולחן ש־אנחנו החזקנו אותן גם אחרי שידענו שאין מה לעשות איתן. אין לזה בסיס. יותר מכך, כמו שקורה בחיים, המציאות היא סיפור נפלא התחבר יחד.

הקלסתרון היה עד כדי כך טוב שהאיש הכיר את עצמו בקלסתרון, התייצב בבאר־שבע ואמר: אני יודע שאתם מחפשים אותי, וזה נכון, חיפשו אותו.

הוא הציג אליבי מאוד משונה ולקח הרבה מאוד זמן לסתור את האליבי. איני יודע אם אתם בקיאים במשמעות הדבר: לסתור אליבי של עשרה ימים. זאת עבודת־נמלים ללכת לבדוק איפה היה האיש ולחקור את אלה שהוא היה אצלם. זאת היתה עבודת־נמלים. עד שהיא לא נגמרה, לא ידענו שהאיש הזה איננו קשור לעניין.

היום אנחנו יודעים שכנראה הוא עשה „מכה", לא כזאת רצינית, והיתה לו בעיה איך לשחק עם האליבי האמיתי.

האם קיום כל האמצעים היה מקל עלינו באותו ערב? יתכן שזה היה מקל הרבה מאוד. אני רוצה שתדעו עוד דבר. אני בדקתי הרבה מאוד פעולות דומות, שנעשו במקומות שונים, כמו אצל האמריקאים וכדו'. צריך להבין את הנקודה של ערב הביצוע. אתה חייב לצאת מתוך הנחה שאתה צריך לעשות את זה מבלי שתתגלה. אנחנו דנים עם איש שהקלף העיקרי להמשיך בשלב הזה, עשוי להיות הקלף שלו. דבר נוסף: לא תמיד האיש עצמו מופיע במקום. לפעמים זה מישהו אחר. לפעמים זה איש תמים. לפעמים זה ילד. לדוגמה: המקרה שדיבר על חטיפה עדה לתיכנון של ילד בן 5, בן של הזונה, אשר מראים לו את התמונה של אורון והוא אומר: „זה רוני". כל זה כשלעצמו, כשאתה מקבל מידע על אדם שמתכונן לעשות „מכה" רצינית בסדר־גודל של שני מיליון לירות בסביון, לאחר מכן אדם שמתאים בדיוק לקלסתרון, אחרי זה אדם, במקרה זה זונה, שמהיתה כבדר, המיבצע הגדול ביותר בתולדותיה הציבור, חרף העובדה שהילד נרצח. מי שאשם בכזיון — אם היה כזה — הם אותם גורמים מחוץ למישטרה, בעיקר העיתונות.

„העיתונות נהגה לא בסדר. אני חושב שהיא מצצה דברים - גם מהאצבע וגם מהשטח"

שלמה הילל: אתה מתכוון לפני פירסום העניין?

הרצל שפיר: כן. לאחר מכן יש חילוקי־דעות מה היה תפקידה האמיתי של העיתונות. אני קצת ספרת על היותה עדה לתיכנון של חטיפה ויש עד לסיפור של ילד בן 5, בן של הזונה, אשר מראים לו את התמונה של אורון והוא אומר: „זה רוני". כל זה